

ENTRE EL MITE I EL DÉJÀ VU

Damià Bardera narra a 'Viladelsac' (El Cep i la Nansa) les vivències d'un nen que abandona la gran ciutat per viure en un poble.

“En el requadre d'observacions, la senyoreta ha escrit que em cal millorar. Diu que podria fer més del que faig i que sovint em distrec perquè tinc molta imaginació. Remarca, a més, que tinc un humor massa negre, una mica macabre i truculent”. Són paraules del protagonista i narrador de 'Viladelsac', en Mosca, que sintetitzen prou bé el contingut del darrer llibre de Damià Bardera (Girona, 1982). En Mosca, que frueix d'allò més enfilant-se als arbres, s'instal·la durant un any sencer a la masia dels avis mentre la seva mare –“grassa com una truja, lletja com un pecat mortal i peluda, i més sentimental que un vedell”– es queda a la gran ciutat.

El sisè llibre que Bardera publica amb El Cep i la Nansa –un per any des del 2010– no és exactament una novel·la, però tampoc no és ben bé un recull de contes. Això, però, no té ni la més mínima importància quan el lector comença a devorar pàgines. Caldria distingir, esclar, entre el lector que ja ha llegit altres llibres de l'autor i el que tot just comença a endinsar-se en la seva obra. En el primer cas, serà inevitable experimentar la sensació de déjà vu, adonar-se que, per molt que les escenes es contextualitzin diferent i, per tant, adquireixin significats diferents, són escenes ja llegides, ja conegudes, amb personatges molt similars o gairebé idèntics als que apareixen en algun dels cinc reculls de contes anteriors: un home que es pixa a les parets de la rectoria, escup a les velles, ensenya la cigala, tortura gats, olora la gent i canta la cançó del cargol treu banya; nens que en maten altres d'una pedrada, nens que són rostits, noies que, aplaudides pel poble sencer, es llancen a un precipici...

Si el lector que ja coneix Bardera és un entusiasta de la seva obra, no hi ha cap dubte que continuarà sent-ho, que gaudirà amb les històries tragicòmiques i truculentes, amb les bestialitats i les temàtiques brutíssimes, amb un estil nítid i pulcre que, per simple contrast, accentua la capacitat de pertorbar, de sorprendre, divertir o incitar a la reflexió. I si el lector no havia llegit abans cap llibre de Bardera, pot estar segur que aquest volum és un magnífic compendi de l'obra de l'autor, una porta d'entrada a l'univers barderià i, potser, un pas endavant en una trajectòria que va convertint-lo en un dels escriptors més singulars entre el miler i escaig, per situar-lo en un marc concret, dels que són vius i apareixen al Qui és qui de les Lletres Catalanes; absolutament ningú, m'hi jugaria un pèsol, pot haver llegit tots aquests autors, però amb la gosadia que dóna la ignorància m'atreveixo a subratllar que ningú més, a banda de Bardera, ha fet coincidir en un casal d'estiu un nen de sucre, un que sempre caga líquid, un nen orfe de pare i mare que sembla tret d'uns dibuixos animats, un que pensa massa, un que vol ser pescador de cagarros quan sigui gran i un que si el ruixes amb aigua li apareix un arc de Sant Martí al clatell. “Tan bon punt hi som tots, anem a la font, ens omplim la boca amb aigua i li escopim com si fóssim aspersors, per davant i per darrere. No falla mai: durant cinc segons podem albirar en rotllana la bellesa d'un arc de Sant Martí, proper, al nostre abast”, explica en Mosca.

El lector mai no acaba de tenir clar si Bardera el desafia o el collona, si les seves sàtires fatalistes i despietades parlen del destí de la humanitat o de les contradiccions de cada persona quan es mira ben endins. L'únic segur és que, per a uns quants lectors fidels que, pel que sembla, cada cop són més nombrosos, Damià Bardera –cruel, directe, salvatge, juganer i terriblement lúcid– va camí de convertir-se en un escriptor mític, ben capaç de condensar en poques línies una història tan terrorífica com la que la Mirea explica al cementiri de Viladelsac: “A les acaballes de la guerra, al poble va nevar cendra. Les cases semblaven turons calcinats i els arbres, espectres immòbils, abatuts per la gravetat d'un cel gris com l'acer. Els nens de Viladelsac van celebrar-ho sortint

descalços al carrer, esperrucats, volien tirar-se boles de cendra i fer ninots. Però els ninots se'ls enduia una tramuntana eixuta i les boles, tristes com el plom, se'ls desfeien a les mans”.